

érinti-e, s ha igen mennyiben a tervezett beruházás helyét.

Ennek érdekében a tervezett épületek (egy utca) középső tengelyében, azaz minden tervezett lakóház közepén egy-egy 2,5×8 m nagyságú szelvényt nyitotunk. Összesen 31 szelvénnel mintegy 700 m² területet tártunk fel. Megállapíthattuk, hogy a terület az őskortól (késő bronzkor) a korai Árpád-korig lakott volt. A feltárás Ny-i oldalán az 1–2. szelvényben ugyan a kultúrréteg még megfigyelhető volt, de objektum már nem került elő. Itt a 17. szelvényig, ahol egy mély, feltételezésünk szerint védelmi célokat szolgáló vagy területet jelölő árok került elő, az objektumok főleg anyagnyerő gödrök, sekélyebb-mélyebb árkok voltak (kivéve a 15–16. szelvényt). A leletanyag zöme a késő bronzkori halomsíros kultúrához köthető, de néhány objektum kelta és római kori, illetve kora Árpád-kori, szórványosan pedig a Hallstatt-kultúra emlékének is előkerült.

Jóval gazdagabbnak bizonyult az említett ároktól K-re fekvő oldal, ahol épületalapok, több rétegben szabadtéri kemencék (23. szelvény), nagyméretű méhkas alakú tárológödrök (egyik közepén oszlopnyommal), és egy nagyméretű, ívelődő, faragott s csapolásra utaló kövekkel rakott épület omladéka, a kövek között oszlopnyomokkal került elő. A gazdag leletanyagban, késő avar és kora Árpád-kori kerámiatöredékek, nagy mennyiségű állatcsont, díszített paticsmaradványok, fémeszközök szerepelnek. A késő bronzkori objektumokból a kerámiatöredékeken és állatcsontokon kívül egy bronztű került elő. Az állatcsontok közül több megmunkált, s a kövek között is nagy mennyiségű megmunkált kő – köztük kettő bordásan faragott –, kézimalom töredéke került elő. A 23. szelvényben előkerült agyagba rakott kövekből épült kemencék használata során mind a kövek belső oldala rendkívül megégett, könnyen törhetővé vált, mind pedig a körülötte levő föld kvarcosan feketére égett, ami rendkívül magas hőfokra utal. A 30–31. szelvényekben is kerültek elő egyik oldalukon égett kövek, s mindkét szelvényből olvadékuk is.

A késő avar és kora Árpád-kori szelvényekben és objektumokban mutatkozó vastag hamus, égett réteg a település pusztulására ad magyarázatot, ami az eddig előkerült leletanyag alapján a tatárjárást megelőző időszakra tehető. A település – az eddig rendelkezésre álló adataink alapján – É, ÉK-i irányban folytatódik, Ny-i széle meghatározható, D-i szélét pedig a tervezett vezetékek és szolgalmi út megépítéséhez kapcsolódóan fogjuk tudni pontosítani.

KISNÉ CSEH JULIANNA

432. Szögliget, Szádvár

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kö

2007. október 26–28. között, 2007. november 9–11. valamint 2008. február 15–17. között végeztük el a Szádvár épület- és mikrodomborzati műszeres felmérését. Előzőleg a nemzeti park felügyeletével a bozotos

erdővel, cserjékkel fedett vár területén és a körítőfalak külső oldalán kiirtották a növényzetet, így a teljes vár átláthatóvá, mérhetővé vált.

A vár rendkívül gazdag álló falelemekben. Ezek kiszerkesztése már önmagában elegendő lenne a vár jelentős részletének alaprajzi megjelenítéséhez. Azonban jelen kutatással elkészült Szádvár teljes alapfelmérése, épület- és mikrodomborzati felmérése. A kutatások során összesen 7387 azonosított pontot mértünk fel több mérőállomással. Felmérésre került az összes meglévő felmenő fal, falsík, falmagcsonk. Ezzel a vár jelenlegi állapotát rögzítettük, amely alkalmas egyrészt egy háromdimenziós épület- és terepmodell létrehozására, valamint az állagmegóvás és egyéb építészeti munkák tervezésére. Emellett elkészítettük a terep precíz és részletes mikrodomborzati mérését, azaz azokat a jelenségeket is felmértük, amelyek régészetileg értelmezhetőek, leomlott falak nyomvonaláról adhatnak tájékoztatást.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

433. Táplánszentkereszt határa

(Vas megye) B, Rő, Kö, I

A Szombathely–Hévíz közötti 400 kV-os távvezeték Vas megyei szakaszának építését megelőzően régészeti feltárást végeztünk a település több pontján.

Alsó réti legelő: 2008. október 15-én a 18. oszlophely „C” lábának markolása során a vastag, fekete áthumuszolódott öntéstalaj alatt, sárgás, agyagos altalajon 45 cm-en, egy lekerekített sarkú, erősen fekete betöltésű sírgödör beásása jelentkezett. Tájolását tekintve ÉK–DNy irányú. A terület a Gyöngyös-patak bal partján egy kisebb magaslaton, a hajdani ártér szélén helyezkedik el.

Ennek során a 0301 hrsz. ingatlanon október 22. és november 1. között 56 m²-t kutattunk: 3 objektumot és szórvány leleteket találtunk. Az egyik jelenség, melyet korábban sírgödörnek gondoltunk, nem tartalmazott emberi csontokat, Ny-i felében mindössze egy kutya koponyáját találtuk meg, néhány középkori kerámiával együtt. A másik 2 objektum igen sekély, leletszegény, valószínűleg középkori gödrök.

Mohácsi mezőtől K-re: A terület a Szombathely–Nagykanizsa vasútvonaltól D-re a Kajdi-főcsatornától DNy-ra egy széles plató tetején helyezkedik el (Hrsz.: 0155/1). Novemberben a 29. oszlophely „B” lábának markolása során 35 cm mélyen egy nagyobb középkori gödör jelentkezett, benne kerámia- és patics-töredékek. Megelőző régészeti feltárássra is sor került.

Országút és Ér közötti dűlő: A 012 hrsz. területen (22. oszlophely) a szakfelügyelet során egy erősen fekete betöltésű gödör jelentkezett az oszlophely „C” lábának egyik sarkában. A megelőző feltáráson összesen 7 objektumot találtunk. Egy késő bronzkori, esetleg kora vaskori gödörben több nagy hombáredény, egy turbántekercsdíszes peremű tál és két nagyméretű őrlőkő alsórésze került elő. A többi 6 objektum kora biztosan

őskor és valószínűleg ugyanezt az időszakot képviselik, de betöltésükből csak egy-két apró jellegtelen kerámiatöredék került elő.

Sárdi Ny-i-dűlő: A 0213/20 hrsz. területen (7. sz. lophely) a szakfelügyeletet követő megelőző feltáráson 2 objektumot találtunk. Betöltésük egységes fekete, humuszos talaj. Az 1. objektumból igen kevés lelet származott, néhány jellegtelen szürke és vörös színű kerámiatöredéken és egy római kori imbrextöredéken kívül mást nem találtunk. A 2. objektumban régészeti lelet nem volt.

Munkatárs: Isztin Gyula.

NAGY MARCELLA

434. Tárnokréti határa

(Győr-Moson-Sopron megye) U, B, LT, Ró, Á, Kk, Kú
2008. decemberben terepbejárást végeztem a település területén.

Községi temető-Városút között: A községi temetőtől K-re elhelyezkedő szabálytalan alakú dombháton szórványosan Árpád-kori, erősen grafitos kelta, valamint neolitik (DVK) cseréptöredékeket gyűjtöttem, melyek erősen kopottak, jellegtelenek. A domb felszínének K-i és É-i része nem volt vizsgálható a rajta lévő lucerna és erdőfolt miatt. Feltételezhető, hogy a lelőhely arra a részre is kiterjed.

Rábca-rét: A Város-dombtól ÉK-re, a Rábca-menti vízenyős rétség szélén egy hosszan elnyúló lapos dombhát található. A 2003-as légi felvételezések során a dombháton őskori és népvándorlás kori települések nyomait észlelték. Terepbejárásom során szórványosan őskori cserepeket, számos paticsötredéket és egy kovaszilánkot találtam. Az apró jellegtelen oldaltöredékek közelebbi kormeghatározásra alkalmatlanok.

Templom mögött: A templom mögötti területen, illetve a Fő utca DNy-i hátsorának telekvégein szórványosan 16–17. századra datálható kerámiatöredékek jelentkeztek. A szántásban néhány patics-, téglá-, és salakdarabot is találtam. Egyelőre nehéz eldönteni, hogy pusztán másodlagosan idekerült leletekről van szó, vagy pedig a késő középkori, kora újkori település erre a részre is kiterjedt.

Város-domb: A községtől D-re, a Bősárkány-Réti-csatorna K-i oldalán emelkedő, hosszan elnyúló markáns homokvonulat már régóta ismert római kori és késő bronzkori lelőhely. Terepbejárásom során megpróbáltam tisztázni a lelőhely kiterjedését. Az említett homokdomb közepén egy földút vezet végig, az úttól É-ra a gyér gabonavetésben szép számmal került elő római kori leletanyag (zömmel szürke házikerámia), valamint néhány őskori töredék. A dűlőúttól D-re lucerna borította a felszínt, ennek ellenére néhány cserépdarab itt is előkerült. A terepbejárás tapasztalatai alapján a lelőhely a dombvonulat teljes területére kiterjed.

Város-domb II.: A Város-dombtól D-re egy másik, valamivel kisebb domb emelkedik. Felszínén, és még

inkább attól DK-re, a már ellaposodó felszínen újra római kori kerámiatöredékek jelentkeztek. A római leletek mellett néhány őskori és egy középkori edénytöredéket is találtam. A lelőhely legintenzívebb része a domb csúcsától DK-re található.

Városút mellett: A községtől DNy-ra, az ún. Városút É-i oldalán elhelyezkedő hosszúkás homokdomb felszínén őskori edénytöredékeket gyűjtöttem. A leletek jellegtelen oldaltöredékek, közelebbi kormeghatározásra alkalmatlanok.

TAKÁCS KÁROLY

435. Tengőd, Bati-erdő

(Somogy megye) Ő, Kő

Tengőd határának D-i sarkában többször is említik a középkori Bat falu templomának romját. Papp István egykori tamási esperes-plébános szerint templomának romjai a bati malomtól DNy-ra, a Bati-erdő kezdetén láthatók. Március 16-án a malom helyét sikerült azonosítanom a halastó partján, de az aljnövényzet miatt mindössze néhány apró őskori és középkori cserepet találtam egy irtásban.

K. NÉMETH ANDRÁS

436. Tevel határa

(Tolna megye) Kő

2008. február 28-án több lelőhelyen végeztem terepbejárást.

Öregtemplom-dűlő: A lelőhely a falu É-i szélétől kb. 3 km-re, a Donát-patak K-i mellékágának D-i oldalán fekszik. A templom helyét a meredek oldalú domb egy É felé kiugró enyhe nyúlványának tetején, Ny-K irányban kb. 20 m hosszan főleg apróra tört kötőrmelék jelezte a kelő búzában. Középkori cserepek a patak É-i oldalán is találhatóak voltak, bár a lelőhelyet nem jártam be teljesen.

Pusztapél: Pusztapélen egy 1701-es kamarai összeírás említ templomromot. A dűlő Teveltől ÉNy-ra kb. 1 km-re, a Donát-patak és annak egy DK-ről érkező mellékága között található. A száraz, elsimítatlan felszínen a patakkal párhuzamosan kb. 150 m hosszan gyűjtöttem közepes sűrűségben középkori cserepeket. A lelőhely a mellékág K-i felén is folytatódik.

K. NÉMETH ANDRÁS

437. Téglás, Liget

(Hajdú-Bihar megye) U

A MOL stratégiai gáztározó nyomvonalába eső lelőhelyen a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat megbízásából 2008. június 19. és július 29. között 205 m²-en végeztünk megelőző feltárást.

A lelőhely egy É-D-i irányú homokháton található. A gázvezeték nyomvonala alig érintette, a homokpart ÉK-i oldalán 2 objektum (1 sekély árok és 1 nagyobb